

Initiatiefwetsvoorstel democratisering waterschappen

Hierbij reageren VNO-NCW en MKB-Nederland op het initiatiefwetsvoorstel democratisering waterschappen. Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid ons standpunt nader aan u toe te lichten.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat het systeem van geborgde zetels voor het bedrijfsleven, de landbouw en de natuur in de besturen van de waterschappen behouden moet blijven. Schrappen van de geborgde zetels, wat de kern is van het initiatiefwetsvoorstel, zal ertoe leiden dat het waterschap kennis, legitimititeit en draagvlak verliest. Bovendien is volstrekt onduidelijk welk probleem hiermee wordt opgelost: het geschetste beeld dat waterschappen in hun huidige samenstelling mét geborgde zetels onvoldoende democratisch zouden zijn ingericht, herkennen wij niet. Het voorstel om tot afschaffing van geborgde zetels te komen en het laten vervallen van de wettelijke eis van één gegarandeerde plaats in het dagelijks bestuur is naar onze mening onjuist onderbouwd, ondergraaft het functionele karakter van het waterschap en doet geen recht aan de grote belangen en de meerwaarde, zowel inhoudelijk als financieel, van het bedrijfsleven bij het waterschap. Wij vinden daarom dat het stelsel van geborgde zetels geen aanpassing behoeft en adviseren u om de huidige vorm voort te zetten.

Hieronder lichten wij dit standpunt nader toe:

Waterschappen naar hun aard democratisch

Het in het initiatiefwetsvoorstel geschetste beeld dat de systematiek van de geborgde zetels in het waterschapsbestuur ondemocratisch zou zijn, herkennen wij niet. Dit gaat voorbij aan het soort organisatie dat het waterschap is. Waterschappen zijn functioneel democratische organen, met een specifieke taak: zorgen voor goed waterbeheer en waterzuivering. Waterschappen zijn dus anders ingericht dan algemeen democratische organen, zoals gemeenten, provincies en het Rijk, maar zij zijn wel degelijk democratisch van opzet. In het bestuur van de waterschappen zijn alle belangencategorieën vertegenwoordigd: agrariërs, bedrijfsleven, beheerders van natuurterreinen en burgers (ingezetenen). Gemiddeld driekwart van de zetels in de waterschapsbesturen wordt bekleed door ingezetenen en slechts een kwart valt toe aan de geborgde zetels. Ingezetenen belichamen dus een gegarandeerde ruime meerderheid in de waterschapsbesturen en in die zin is de meerderheid van ingezetenen in het waterschapsbestuur evenzogoed geborgd.

Meerwaarde vanuit bedrijfsleven

Het schrappen van geborgde zetels gaat voorbij aan de meerwaarde die het bedrijfsleven via de geborgde zetels in het waterschapsbestuur levert en kan ertoe leiden dat waterschapsbesturen directe inbreng van bedrijfsspecifieke kennis omtrent het waterbeheer en waterzuivering moeten missen. Een aantal voorbeelden illustreert de nuttige inbreng van het bedrijfsleven via de geborgde zetels: Bedrijven zijn gewend om

projectmatig te opereren en voor de bewaking van een gezonde financiële huishouding vertrouwt men binnen het waterschap vaak op de kennis en ervaring van de geborgde zetels die het bedrijfsleven bekleedt. Ook als het aankomt op innovatie levert het bedrijfsleven specifieke inbreng. Zo is terugwinning van energie en grondstoffen uit afvalwater met succes bij waterschappen geïntroduceerd en geborgde zetels hebben ervoor gezorgd dat deze ontwikkeling ondanks aanvankelijke twijfel bij politieke partijen in de besturen doorgang heeft gevonden. Er zijn nog grote vraagstukken op te lossen, bijvoorbeeld op het gebied van zuivering van vreemde stoffen (hormonen, medicijnresten, microplastics) uit het afvalwater. De kennis daarvoor zit bij het bedrijfsleven of wordt ontwikkeld door het bedrijfsleven samen met universiteiten. Geborgde zetels garanderen dat die technische en organisatorische kennis snel en efficiënt wordt ontsloten en ingebracht in het waterschapsbestuur. Tevens zijn zij essentieel bij het tot stand brengen van de samenwerking tussen waterschappen en bedrijfsleven om gezamenlijk tot oplossingen te komen.

Financieel belang bedrijfsleven

Het initiatiefwetsvoorstel benoemt dat het financiële belang van de geborgde zetels afneemt. Dat is echter geen reden om de geborgde zetels dan maar af te schaffen. VNO-NCW en MKB Nederland zijn van mening dat, zolang de zuivering van proceswater van bedrijven binnen het fiscale stelsel plaatsvindt, er alle aanleiding is om de categorie bedrijven én de geborgde zetels te handhaven. Bedrijven betaalden in 2019 alleen al 345 miljoen euro aan zuiverings- en verontreinigingsheffing. Dat is 26 procent van het totaal. Bedrijven nemen water in voor hun bedrijfsprocessen en zij zijn daarbij afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende water van de juiste kwaliteit. Waterschappen en bedrijven hebben hier veelvuldig contact over. De dialoog gaat niet alleen over de hoogte van de rekening maar ook over tal van andere aspecten, zoals bijvoorbeeld zelf zuiveren versus levering aan het waterschap. Belang en zeggenschap zijn daarom onverkort ook van toepassing voor “bedrijfsgebouwd”.

Continu klimaatvraagstuk

Het initiatiefwetsvoorstel betoogt dat het klimaatvraagstuk het schrappen van de geborgde zetels noodzakelijk maakt. Dit is een op zijn zachtst gezegd merkwaardig standpunt. De steeds veranderende context waarbinnen de waterschappen moeten opereren, is een gegeven waar waterschappen al 750 jaar mee te maken hebben. Volstrekt onduidelijk blijft waarom dit nu na 750 jaar moet leiden tot afschaffing van het principe van stakeholder democratie dat de waterschappen kenmerkt. Door de eeuwen heen is dit principe immers bij uitstek geschikt gebleken om nieuwe uitdagingen doelmatig en efficiënt aan te gaan. De ‘stakeholderparticipatie’ van de waterschappen werd in 2014 door de OESO als sterk punt benadrukt. Ook de Advies Commissie Water (opgegaan in de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur) heeft in 2015 aangegeven dat het kwaliteitsniveau van de geborgde zetels hoog is, omdat zij primair worden verkozen op hun kwaliteiten om een bijdrage te kunnen leveren aan een goed bestuur (effectief, efficiënt, integer, innovatief en transparant). Er is geen enkele indicatie waarom de waterschappen in hun huidige opzet het klimaatvraagstuk niet aan zouden kunnen.

Voorkom politisering van waterschapbeheer

Een verdere politisering van de waterschappen door middel van het schrappen van de geborgde zetels is in onze ogen niet wenselijk. Waterschappen dienen als functioneel democratisch orgaan juist beschermd te worden tegen polarisatie en politiek-strategische belangen. Op basis van bovengenoemde redenen pleiten wij voor het behoud van de geborgde zetels in de waterschapsbesturen en kunnen wij ons niet vinden in het initiatiefwetsvoorstel. Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting.

J.H. BessebindersE-mail: bessebinders@vnoncw-mkb.nl

Telefoon: 070 – 349 03 64 / Mobiel: 06 1380 79 80